POL-30 Lee Stefan(UM) 23.11.2016

Viite

Asia

Ulkoasiainneuvosto kehitysministerikokoonpanossa 28.11.2016;tavoitemuistiot

Ulkoasiainneuvosto kehitysministerikokoonpanossa kokoontuu Brysselissä 28.11.2016. Asialistalla ovat EU:n kehityspoliittinen konsensus, energia ja kehitys, EU–AKT-suhteet Cotonoun sopimuksen jälkeen sekä muuttoliike ja kehitys. Suomea kokouksessa edustaa ulkomaankauppa- ja kehitysministeri kai Mykkänen.

EU:n kehityspoliittinen konsensus

EU:n roolia globaalina kehitystoimijana tulee vahvistaa ja EU:n tulee toimia edelläkävijänä Agenda 2030 -tavoitteiden toimeenpanossa. Köyhyyden vähentämisen, ihmisoikeusperustaisuuden ja demokratian on säilyttävä jatkossakin EU:n kehityspolitiikan peruspilareina. EU:n kehityspolitiikkaa uudistettaessa on painotettava erityisesti naisten ja tyttöjen oikeuksia, kehitysmaiden yksityisen sektorin, verotuskyvyn ja työllisyyden parantamista sekä luonnonvarojen kestävää käyttöä ja ilmastokestävyyttä.Humanitaarisen avun ja kehitysyhteisyön jatkumoa sekä turvallisuuden ja kehityksen yhteyttä tulee vahvistaa. Kehitysyhteistyön välineiden pitäisi sallia joustava ja nopea reagoiminen uusiin haasteisiin ja kriiseihin, ml. muuttoliikkeeseen. Yhteistyön tulee vastata räätälöidysti erilaisten maiden tarpeisiin. EU:n sisäisten ja ulkoisten politiikkojen ja toimien tulee tukea johdonmukaisesti kestävän kehityksen tavoitteita.

Energia ja kehitys

Suomi ajaa kokonaisvaltaista siirtymistä vähähiiliseen yhteiskuntaan sekä energiantuotannossa että karsimalla hiili- ja energiaintensiivisiä ratkaisuja (transition, green economy) ja tukemalla fossiilisiin polttoaineisiin perustuvan energiantuotannon ja -käytön tukien vähentämistä. Suomi painottaa energiasektorin ja EU:n energia- ja ilmastodiplomatian merkitystä kehityspolitiikassa Agenda 2030 kestävän kehityksen tavoitteiden (SDG) ja kansallisten sitoumusten (NDC) toimeenpanon tukemisessa. Kehitysmaita ja kehittyviä talouksia on rohkaistava siirtymään suoraan vähähiilisiin ratkaisuihin välttämällä kestämätön kasvu-ura, jonka teollisuusmaat ovat käyneet läpi (leapfrogging). Suomi painottaa, että yhä suurempi osa ihmisten perustarpeista ja hyvinvoinnin edellytyksistä saadaan katettua edullisemmin, nopeammin ja puhtaammin uusiutuvan ja hajautetun energiantuotannon ja -tehokkuuden ratkaisuilla.

EU-AKT-suhteet Cotonoun sopimuksen jälkeen

Tulevan yhteistyön tulee edistää kestävän kehityksen tavoitteita. Yhteistyön tulee perustua tasavertaiselle kumppanuudelle, yhteisille arvoille ja intresseille ja sen tulee olla johdonmukaista unionin uuden kehityspolitiikan kanssa. Emme pidä perusteltuna sitä, että EU:lla olisi kehitysmaiden kanssa tulevaisuudessa erilliset järjestelyt AKT- ja ei-AKT-maille. Pelkkä nykyisen Cotonoun sopimuksen päivittäminen ei riitä. Tulevien järjestelyjen on perustuttava ensisijaisesti alueelliselle lähestymistavalle ja vastattava räätälöidysti erilaisten maiden tarpeisiin. Tulevien järjestelyjen tulee tukea EU:n strategisia tavoitteita Afrikassa parhaalla mahdollisella tavalla. Euroopan kehitysrahasto

tulisi saada osaksi EU:n budjettia ja sitä koskevia menettelytapoja. Uudessa kumppanuudessa tulee korostaa kehitysmaiden omien resurssien (ml. verotuskyky) hyödyntämistä sekä vastuuta omasta kehityksestään.

Muuttoliike ja kehitys

Muuttoliikkeen perimmäisiin syihin tulee vaikuttaa kokonaisvaltaisesti käyttäen laajasti ja johdonmukaisesti eri politiikkoja. Muuttoliikehankkeiden (esim. Afrikka-hätärahasto, kompaktit) tuloksellisuuteen tulee kiinnittää huomiota ja toimintaa kehittää tulostietojen valossa. Afrikan maiden osalta Vallettan toimintaohjelma luo laajan viitekehyksen muuttoliikekysymyksille. Seurantakokouksessa helmikuussa 2017 on huomiota kiinnitettävä kolmansien maiden näkemyksiin ohjelman toteutumisesta sekä Afrikan hätärahaston (Trust Fund) toimintaan. Muuttoliikekompaktiverkostoa tulisi kehittää maantieteellisesti tasapainoisella tavalla ottaen huomioon kaikki keskeiset lähtö- ja kauttakulkumaat. Suomi pitää tärkeänä kompaktien laatimista myös Afganistanin, Somalian ja Irakin kanssa. On perusteltua kohdentaa EU:n yhteisiä varoja Euroopan kestävän kehityksen rahastoon. Tavoitteena tulee olla muuttoliikkeiden pitkäjänteinen hallinta keskeisten lähtö- ja kauttakulkumaiden kehityksen edistämisen kautta. Investointien tulee noudattaa YK:n ihmisoikeuksien ja yritystoiminnan ohjeistusta sekä EU:n toimintasuunnitelmaa sukupuolten tasa-arvosta ja naisten vaikutusvallan lisäämisestä kehitysyhteistyössä. Kestävän kehityksen rahaston perustamisessa on ensisijaista olemassa olevien rakenteiden, prosessien ja instituutioiden hyödyntäminen. Päällekkäisiä rakenteita tulee välttää. EKKR tulee toteuttaa nykyisen EU:n rahoituskehyksen puitteissa. Suomi ei ole tällä hetkellä osallistumassa suoralla kansallisella kontribuutiolla EKKR:oon. Rahoituksen maantieteellisessä kohdentamisessa on huomioitava tasavertaisesti eri lähtö- ja kauttakulkumaiden erilaiset tarpeet ja tilanteet. Euroopan naapuruusvälineen rahoituksen jakaminen itäisten ja eteläisten naapuruusmaiden kesken nykyiseen tapaan on perusteltua.

Asialista:

EU:n kehityspoliittinen konsensus	s.4
Energia ja kehitys	s.7
EU-AKT-suhteet Cotonoun sopimuksen jälkeen	s.10
Muuttoliike ja kehitys	s.14

Ulkoasiainministeriö TAVOITEMUISTIO

KEO-10 Rasimus Johanna 15.11.2016

Asia
EU:n kehityspoliittinen konsensus

Kokous/tapaaminen
Ulkoasiainneuvosto 28.11.2016

1. ESILLÄ OLEVAT KYSYMYKSET

Kehitysministerit keskustelevat EU:n kehityspoliittisesta konsensuksesta. Keskustelujen pohjana on 22.11. julkaistava tiedonanto konsensuksesta, jonka komissio esittelee.

2. SUOMEN TAVOITE

- EU:n roolia globaalina kehitystoimijana tulee vahvistaa ja EU:n tulee toimia edelläkävijänä Agenda 2030 -tavoitteiden toimeenpanossa. Köyhyyden vähentämisen, ihmisoikeusperustaisuuden ja demokratian on säilyttävä jatkossakin EU:n kehityspolitiikan peruspilareina.

- EU:n kehityspolitiikkaa uudistettaessa on painotettava erityisesti naisten ja tyttöjen oikeuksia, kehitysmaiden yksityisen sektorin, verotuskyvyn ja työllisyyden parantamista sekä luonnonvarojen kestävää käyttöä ja ilmastokestävyyttä.

- Humanitaarisen avun ja kehitysyhteisyön jatkumoa sekä turvallisuuden ja kehityksen yhteyttä tulee vahvistaa.

- Kehitysyhteistyön välineiden pitäisi sallia joustava ja nopea reagoiminen uusiin haasteisiin ja kriiseihin, ml. muuttoliikkeeseen. Yhteistyön tulee vastata räätälöidysti erilaisten maiden tarpeisiin.

- EU:n sisäisten ja ulkoisten politiikkojen ja toimien tulee tukea johdonmukaisesti kestävän kehityksen tavoitteita.

3. NEUVOTTELUTILANNE

Komissio julkaisee tiedonannon EU:n kehityspolitiikan uudistamisesta 22. marraskuuta. Euroopan komissio esittelee tiedonannon 28.11. kehitysministereille ulkoasiainneuvostossa.

EU:n kehityspolitiikan uudistaminen kestävän kehityksen agendan toimeenpanemiseksi oli esillä joulukuun 2015 epävirallisessa kehitysministereiden neuvostossa Luxemburgissa. Kehitysministerit jatkoivat keskustelua ulkoasiainneuvostossa toukokuussa 2016. **Nyt käytävä keskustelu on ensimmäinen virallinen keskustelu tiedonannon julkistamisen jälkeen.**

Komissio järjesti aiheesta julkisen kuulemisen, joka päättyi elokuun 2016 lopussa. Suomen vastaus laajaan kuulemiseen nojasi kehityspoliittisen selonteon linjauksiin. Marraskuun neuvoston jälkeen jatketaan EU:n toimielinten välisiä neuvotteluja EU:n kehityspolitiikan uudistamisesta. Tavoitteena on yhteinen näkemys kehitysministerien toukokuun 2017 ulkoasiainneuvostoon mennessä.

4. TAUSTA

EU:n kehityspolitiikan uudistaminen on osa EU:n Agenda 2030 ulkoista toimeenpanoa. Suomi on pitänyt tärkeänä, että kestävän kehityksen Agenda 2030:n ulkoinen ja sisäinen toimeenpano kulkisivat käsi kädessä. Keskusteluja EU:n kehityspolitiikan uudistamisesta käydään jäsenmaiden, Euroopan parlamentin ja muiden toimijoiden kanssa. **Tavoitteena on kaikkien instituutioiden yhdessä hyväksymä uusi EU:n kehityspoliittinen konsensus.**

Komissio on korostanut yhteisen eurooppalaisen vision luomista. Lisäksi komissio on epävirallisissa keskusteluissa korostanut kehitystä tukevaa politiikkajohdonmukaisuutta, jossa yhdistyvät muuttoliike, humanitaarinen apu, sukupuolten tasa-arvo, nuoriso, yksityissektori, rauha ja kumppanuus. Yhteistyötä tulisi myös räätälöidä kehittyvien maiden erilaisten tarpeiden mukaisesti. EU:n kehitysyhteistyön keskiössä olisivat kuitenkin köyhimmät ja hauraimmat maat. Keskitulon maille tarjottaisiin yhteistyötä kestävän kehityksen tavoitteiden toimeenpanossa ja myös muita yhteistyömuotoja ja rahoitusta kuin virallinen kehitysapu. Konsensuksessa on tarkoitus tuoda esille erilaisten rahoituslähteiden hyödyntäminen menemättä kuitenkaan yksityiskohtiin. Konsensuksen aikajänne on vuoteen 2030 asti. Yhteiskuntien selviytymiskykyä (resilience) on tarkoitus korostaa köyhyyden vähentämisen rinnalla.

Jäsenmaiden ministereiden kesken, neuvoston työryhmissä ja useilla muilla eri tahoilla on keskusteltu mm. Ulkoisesta investointiohjelmasta, muuttoliikkeestä, digitaalisista ratkaisuista, kestävästä energiasta ja kehitysavun ja humanitaarisen avun jatkumosta. Näiden teemojen ennakoidaan nousevan myös konsensukseen. KE Mogherini on osaltaan todennut, että EU:n kehityspolitiikan uudistamisessa tulee ottaa huomioon kestävän kehityksen agendan universaalius, kestävän kehityksen kolme ulottuvuutta, kehitystä tukeva politiikkajohdonmukaisuus, kehitysrahoitus ja uusien toimijoiden sitouttaminen agendan toimeenpanoon. Jäsenmaat ovat toivottaneet EU:n kehityspolitiikan kokonaisvaltaisen tarkastelun laajalti tervetulleeksi. Myös muuttoliikekysymykset ovat korostuneet keskusteluissa: tukemalla kehitysmaiden ihmisten elinmahdollisuuksia ja ihmisoikeuksien toteutumista heidän omissa yhteiskunnissaan voidaan vastata muuttoliikkeen perimmäisiin syihin.

EU:n kehityspolitiikka ja -yhteistyö nojaavat Eurooppalaiseen konsensukseen vuodelta 2005 (European Consensus on Development). Konsensuksen ovat allekirjoittaneet kaikki kolme instituutiota: neuvosto, komissio ja Euroopan parlamentti. Siinä vahvistettiin ensimmäistä kertaa yhteiset periaatteet, joita noudattamalla EU ja sen jäsenvaltiot toteuttavat kukin kehityspolitiikkaansa toisiaan täydentävästi. Konsensuksen ensimmäisessä osassa määritellään tavoitteet ja periaatteet, jotka ohjaavat jäsenvaltioiden ja unionin kehityspolitiikkaa. Toisessa osassa linjataan unionin kehityspolitiikan toimeenpanosta.

EU:n kehityspolitiikan uudistamisprosessi aloitettiin 2011, jolloin julkistettiin tiedonanto EU:n kehityspolitiikan vaikuttavuuden lisäämisestä. Tässä nk. **muutosagendassa** (Agenda for Change) pyrittiin vastaamaan kehityspolitiikan kansainvälisen toimintaympäristön muutokseen huomioiden uudet kehitystoimijat (esim. BRICS), kehitysrahoituksen monimuotoistumisen paineet (esim. laina- ja lahjarahan yhdistävä "blending") sekä arabikevään opetukset. Toukokuussa 2012 hyväksytyissä neuvoston päätelmissä muutosagendasta korostui ihmisoikeuksien, demokratian, oikeusvaltion ja hyvän hallinnon edistäminen sekä osallistavan kestävän kasvun tukeminen. Sosiaalisektoreille (inhimillinen kehitys) päätettiin kohdentaa vähintään 20 % EU:n tuesta, kuten myös ilmastonmuutoksen torjumiseen liittyviin toimiin. Muutosagenda toi poliittiseksi ohjenuoraksi paikallisen omistajuuden ja molemminpuolisen vastuuvelvollisuuden periaatteet pyrittäessä kohti vaikuttavampaa ja tuloksellisempaa apua. Toimintatapojen suhteen muutosagendassa korostui EU:n sitoumus liikkua kohti tiiviimpää koordinaatiota ja tiedonjakoa, työnjakoa sekä yhteistä suunnittelua (yhteisohjelmointi).

Ulkoasiainministeriö TAVOITEMUISTIO

KEO-20 Horn Henri 14.11.2016

Asia
Energia ja kehitys

Kokous/tapaaminen
Ulkoasiainneuvosto 28.11.2016

Asiakirjat
078/16, 079/16

1. ESILLÄ OLEVAT KYSYMYKSET

Energia ja kehitys -teema on neuvostossa lounaskeskusteluaiheena. Keskustelun lähtökohtana on, että EU:n kehityspolitiikka energiasektorilla on oleellinen osa EU:n energia- ja ilmastodiplomatiaa. Neuvosto antaa päätelmät. Pariisin ilmastosopimuksen tultua voimaan keskustelu ja päätelmät ovat tärkeä suunnannäyttäjä EU:n ilmasto- ja energiadiplomatian sekä kehityspolitiikan yhteensovittamiselle ja EU:n vahvalle panostukselle kehitysmaille energiasektorilla Agenda 2030 kestävän kehityksen tavoitteiden (SDG) ja kansallisten sitoumusten (NDC) toimeenpanon tukemisessa.

2. SUOMEN TAVOITE

- Suomi ajaa kokonaisvaltaista siirtymistä vähähiiliseen yhteiskuntaan sekä energiantuotannossa että karsimalla hiili- ja energiaintensiivisiä ratkaisuja (transition, green economy) ja tukemalla fossiilisiin polttoaineisiin perustuvan energiantuotannon ja -käytön tukien vähentämistä.

- Suomi painottaa energiasektorin ja EU:n energia- ja ilmastodiplomatian merkitystä kehityspolitiikassa Agenda 2030 kestävän kehityksen tavoitteiden (SDG) ja kansallisten sitoumusten (NDC) toimeenpanon tukemisessa.

- Kehitysmaita ja kehittyviä talouksia on rohkaistava siirtymään suoraan vähähiilisiin ratkaisuihin välttämällä kestämätön kasvu-ura, jonka teollisuusmaat ovat käyneet läpi (leapfrogging).

- Suomi painottaa, että yhä suurempi osa ihmisten perustarpeista ja hyvinvoinnin edellytyksistä saadaan katettua edullisemmin, nopeammin ja puhtaammin uusiutuvan ja hajautetun energiantuotannon ja -tehokkuuden ratkaisuilla.

3. NEUVOTTELUTILANNE

EU:n kehitysyhteistyötä valmisteleva neuvoston työryhmä on keskustellut neuvoston päätelmäluonnoksesta liittyen energiaan ja kehitykseen. Kehitysministerit keskustelevat lounaalla energiasta ja kehityksestä.

Energiaan ja kehitykseen liittyvistä kansainvälisen tason keskusteluista voidaan huomioida, että fossiilisen energian tuotannosta tai kulutuksesta riippuvaiset maat esittävät, että ilmastotavoitteissa voidaan joustaa saatavuustavoitteen tai taloudellisen kehityksen eduksi. Pienemmissä aloitteissa (esim. AREI) on selkeä rajaus uusiutuviin energiamuotoihin. Kehitysmaat vaativat tukea myös hiilivoimaloille (esim. AfDB:n Medupi ja Lamu), öljyn- ja kaasuntuotantoon sekä hiili- ja energiavaltaisen teollisuuden kehittämiseen. Useat maat subventoivat polttoaine- ja sähköhintoja sisäpoliittisin perustein, mikä johtaa energiayhtiöiden tappiokierteeseen ja energian ylikulutukseen. Energiatehokkuus unohdetaan usein keinovalinnoissa, koska vähentynyt kulutus yhdistetään taantumaan ja alentuneeseen hyvinvointiin.

4. TAUSTA

Energiasektorin merkitys EU:n kehityspolitiikassa on noussut erittäin tärkeäksi Agenda 2030 kestävän kehityksen tavoitteiden (SDG) ja eri maiden kansallisten sitoumusten (NDC) toimeenpanon tukemisessa Pariisin ilmastosopimuksen tultua voimaan. Neuvoston 20.7.2015 päätelmissä EU:n energiadiplomatiasta painotetaan EU:n ulko- ja energiapolitiikan koherenssin tärkeyttä. Koherentti ilmasto- ja energiadiplomatia ja kehityspolitiikka on tärkeä osa myös EU:n globaalistrategian toimeenpanoa. EU:n energiaunionistrategiassa korostetaan EU asemaa tiennäyttäjänä siirtymisessä kohti vähäpäästöistä energiataloutta.

Maailmanlaajuiset energia-alan kehityshaasteet: 1,1 miljardia ihmistä on edelleen ilman sähköä (sähkön saatavuusongelma) ja 2,9 miljardia ihmistä riippuvaisia kiinteistä polttoaineista ruoanvalmistuksessa. Energiantuotanto aiheuttaa suurimman osan globaaleista ilmastopäästöistä. Sähkön puuttuminen kuormittaa terveys- ja koulutussektoria ja vaikeuttaa elinkeinonharjoittamista. Kiinteiden polttoaineiden kerääminen aiheuttaa metsäkatoa. Sisäilman savu aiheuttaa vuodessa 4,3 miljoonaa ennenaikaista kuolemaa eli enemmän kuin malaria, tuberkuloosi ja AIDS yhteensä. Naiset ja lapset kärsivät suhteessa eniten.

YK:n pääsihteerin käynnistämä Sustainable Energy for All (SE4All) –aloite vuonna 2011 linjasi kolme prioriteettia: energian saatavuus (access), uusiutuvan energian osuus ja energiatehokkuus. Kehitysyhteistyö sekä SDG7 pohjautuu näihin periaatteisiin, mutta tulkinnat ovat erilaisia ja useat tahot tukevat myös fossiilisia polttoaineita käyttäviä keskitettyjä voimalaitoksia (erityisesti maakaasua, joskus myös hiilivoimaa) energian saatavuuden parantamiseksi. Perustelu ontuu, koska saatavuusongelmaa ei ratkaista uusilla voimalaitoksilla vaan laajemmalla jakelulla tai hajautetulla tuotannolla. Tilanne on moraalisesti hankala, koska energian saatavuudesta kärsivät eniten ne, joiden ilmastopäästöt ovat kaikkein pienimmät. Kehitysmailta on myös hankala kieltää uusien öljy- ja kaasuesiintymiensä hyödyntämistä vientitulojen toivossa.

Suomi on sitoutunut lopettamaan rahoituksen hiilivoimalle kehitysvaroin. Fossiiliset energialähteet (erityisesti liikennepolttoaineet) saavat vuosittain moninkertaiset julkiset tuet uusiutuviin nähden, ja Suomi vaikuttaa aktiivisesti näiden tukien lopettamiseksi. Sähköverkon ulkopuolella (off-grid) uusiutuva ja hajautettu sähköntuotanto on halvin, nopein ja luotettavin ratkaisu järjestää energiaan liittyvät perustarpeet kuten valaistus ja tietoliikenne. Myös

verkkoon kytketyissä ratkaisuissa (on-grid) uusiutuva energia on kustannustehokasta, mutta säätö- ja huipputehon osalta on toisinaan turvauduttava kaasuun tai öljyyn. Pysyvään peruskuorman kattamiseen ei fossiilisia polttoaineita (ml. maakaasu) tule käyttää. Lisäksi tulee välttää lukkiutumista hiili- ja energiaintensiivisiin ratkaisuihin esimerkiksi teollisuuspolitiikassa ja infrastruktuurivalinnoilla, huomioitava kansalliset ilmastositoumukset (NDC) ja tiedostettava hiili-intensiivisten investointien ns. stranded assets -riski.

Hajautettu energiantuotanto uusiutuvista lähteistä on hyvää liiketoimintaa, jos laitteiston hankintahinta saadaan sopivilla maksujärjestelyillä sovitettua kohdeväestön maksukykyyn. Lahjamuotoinen tuki vähenee ja laina-, sijoitus- tai takausmuotoiset vaihtoehdot ja näiden yhdistelmät (blending) yleistyvät. Teollisuusmaiden nykyinen tavoite on saada kehittyvien maiden ilmastotoimiin suunnattua julkista ja yksityistä rahaa 100 miljardia dollaria vuodessa vuoteen 2020 mennessä. Euroopan osalta näkyvimpiä ovat Saksan ja Ranskan tukema African Renewable Energy Initiative (AREI) sekä EU:n ElectriFI. Myös julkinen sektori tarvitsee rahoitusta ja ohjausta vähähiilisiin investointeihin, koska energiatehokkaimmat kokonaisratkaisut (Smart Cities, kuormanohjauskeinot, Waste-to-Value) riippuvat usein lainsäädännöstä.

Suomi on energia-alalla tukenut julkisen sektorin hankkeita (kaukolämpölaitoksia, sähköverkkoja tai syrjäseutujen koulu- ja terveyskeskussähköistyksiä aurinkovoimalla) korkotukilainoilla. Dar-Es-Salaamin sähköverkon perusparannus toteutettiin bi-hankkeena ja alueellisilla Energy and Environment Partnership –hankkeilla tuetaan yksityissektorin tarjoamia energiapalveluja. Friends of Fossil Fuel Subsidy Reform –ryhmässä (FFFSR) Suomi vaikuttaa fossiilienergian suorien tukimuotojen vähentämiseksi ja edistää keskustelua energiaintensiivisten infrastruktuuri- ja teollisuusratkaisujen epäsuorien tukien poistamiseksi.

Ulkoasiainministeriö TAVOITEMUISTIO

KEO-10 Nurkkala Silja 15.11.2015

Asia
EU–AKT-suhteet Cotonoun sopimuksen jälkeen

Kokous/tapaaminen
Ulkoasiainneuvosto 28.11.2018

1. ESILLÄ OLEVAT KYSYMYKSET

Ministerit käyvät yleiskeskustelun EU:n sekä Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren suhteista Cotonoun sopimuksen umpeutumisen 2020 jälkeen. Keskustelujen pohjana on 22. marraskuuta 2016 julkaistava tiedonanto.

2. SUOMEN TAVOITE

- Tulevan yhteistyön tulee edistää kestävän kehityksen tavoitteita. Yhteistyön tulee perustua tasavertaiselle kumppanuudelle, yhteisille arvoille ja intresseille ja sen tulee olla johdonmukaista unionin uuden kehityspolitiikan kanssa.
- Emme pidä perusteltuna sitä, että EU:lla olisi kehitysmaiden kanssa tulevaisuudessa erilliset järjestelyt AKT- ja ei-AKT-maille. Pelkkä nykyisen Cotonoun sopimuksen päivittäminen ei riitä. Tulevien järjestelyjen on perustuttava ensisijaisesti alueelliselle lähestymistavalle ja vastattava räätälöidysti erilaisten maiden tarpeisiin.

- Olemme valmiita tarkastelemaan sateenvarjosopimusmallia, jossa olisi kaikille yhteiset yleisen tason tavoitteet, joilla ohjattaisiin alueellisten strategioiden toimeenpanoa. Rakenteen tulisi olla kevyt ja operatiivinen ja avoin myös muille kuin AKT-maille.

- Afrikka on yhteistyön prioriteetti. Tulevien järjestelyjen tulee tukea EU:n strategisia tavoitteita Afrikassa parhaalla mahdollisella tavalla.

- Euroopan kehitysrahasto tulisi saada osaksi EU:n budjettia ja sitä koskevia menettelytapoja. Emme pidä perusteltuna ylläpitää erillisiä rahoitusinstrumentteja AKT-maille ja ei-AKT-maille.

- Uudessa kumppanuudessa tulee korostaa kehitysmaiden omien resurssien (ml. verotuskyky) hyödyntämistä sekä vastuuta omasta kehityksestään.

3. NEUVOTTELUTILANNE

Komission ja EU:n korkean edustajan 22. marraskuuta 2016 antama tiedonanto koskee EU:n sekä Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren (AKT) suhteita Cotonoun sopimuksen umpeutumisen jälkeen (ns. post-Cotonou) vuonna 2020. Post-Cotonousta keskustellaan yleisellä tasolla kehitysministereiden ulkoasiainneuvostossa 28. marraskuussa 2016. Tämän jälkeen alkavat EU-puolen sisäiset neuvottelut omasta neuvottelumandaatistaan. Ne on tarkoitus saada päätökseen vuoden 2017 aikana. EU aloittaa viimeistään 1.9.2018 neuvottelut AKT-osapuolen kanssa tulevista järjestelyistä. Nykyinen Cotonoun sopimus umpeutuu 29. helmikuuta 2020, mihin mennessä on sovittava mahdollisista uusista järjestelyistä.

4. TAUSTA

Katsaus post-Cotonou-prosessiin
22.11. annettava post-Cotonou-tiedonanto esittänee kolme vaihtoehtoa: 1) Cotonoun sopimuksen päivittäminen, 2) sateenvarjosopimus ja sen alle alueelliset järjestelyt, tai 3) kokonaan alueelliset järjestelyt. Komissio ja EU:n ulkosuhdehallinto (EUH) suosivat vaihtoehtoa 2. Sateenvarjosopimus määrittelisi yhteiset periaatteet, arvot ja sitoumukset sekä sisältäisi mahdollisesti nykyistä Cotonoun säännöstöä. Jäsenmailla ei ole vielä post-Cotonousta yhtenäistä näkemystä, ei myöskään AKT-mailla.
On selvää, että EU:n ja AKT-maiden suhteiden on tulevaisuudessa mukauduttava uusiin realiteetteihin ja uuteen globaaliin kontekstiin. Kestävän kehityksen tavoitteet (SDG) luovat tärkeän viitekehyksen tulevalle yhteistyölle.

Post-Cotonousta järjestettiin vuonna 2015 julkinen konsultaatio. Suurin osa vastaajista on yhtä mieltä seuraavista asioista:

- Sopimus ei ole onnistunut muodostamaan yhteistä EU–AKT-liittoumaa globaalien ongelmien ratkaisemiseksi.
- Tulevaisuudessa yhteistyön tulee keskittyä SDG-tavoitteiden toimeenpanoon. Tärkeitä yhteistyöaloja ovat ilmastonmuutos, köyhyyden vähentäminen, epätasa-arvo, muuttoliike, rauha ja turvallisuus, yksityissektorin kehittäminen sekä liiketoimintaympäristön kehittäminen.
- Alueelliset toimijat tulee huomioida nykyistä vahvemmin
- Kansalaisjärjestöjen sekä yksityissektorin roolia tulee vahvistaa.

Etenkin seuraavia asioita on pohdittava, kun tulevia suhteita suunnitellaan:

Halutaanko edelleen jaotella kehitysmaita AKT-maihin ja ei-AKT-maihin
Useiden näkemysten mukaan EU:lla ei ole enää perusteita ylläpitää erillisiä suhteita AKT-maihin ja ei-AKT-maihin. AKT-ryhmää pidetään peruna kolonialistisesta ajasta, josta tulisi jo päästä eroon. Suhteet voitaisiin vaihtoehtoisesti määritellä esimerkiksi alueellisesti, temaattisesti, tai vaikkapa maiden tulotason mukaan. Cotonoun onnistuneita puolia voitaisiin toki säilyttää ja laajentaa koskemaan myös ei-AKT-maita. Toisaalta on esitetty, että historiallisista syistä AKT-maat toimisivat EU:n strategisina liittolaisina globaaleilla foorumeilla ja sen vuoksi ryhmä tulisi säilyttää.

Miten huomioida AKT-maiden näkemykset ja uudistaa EU–AKT-instituutioita
On korostettu, että EU:n tulee aidosti kuulla AKT-maiden näkemyksiä siitä, mitä ne haluavat yhteistyöstä tulevaisuudessa. Tätä ei tule tehdä vain Brysselissä sijaitsevan AKT-sihteeristön kautta, sillä se ei välttämättä edusta maatason näkemyksiä. On kuitenkin perustelua kysyä,

miten realistista on olettaa, että 79 maasta koostuva, hyvin heterogeeninen ryhmä maita, saavuttaa yksimielisyyden kannastaan ja intresseistään. AKT-ryhmällä ei ole samalla tavalla yhtenäistä identiteettiä tai hallintorakennetta kuin EU:lla. Nykyiset yhteiset EU–AKT-instituutiot koetaan keinotekoisilta ja raskaina. On esitetty, että EU:n tulisi tehdä nykyistä enemmän yhteistyötä alueellisten organisaatioiden kanssa.

Halutaanko luoda juridisesti sitova sopimus
On keskustelu siitä, tulisiko myös tulevien järjestelyjen olla juridisesti sitovia. Komissio ja EUH sekä osa jäsenmaista haluaisi säilyttää juridisen sitovuuden. Ne pitävät etuna esimerkiksi sitä, että sopimuksen 8 artiklan mukaiselle poliittiselle dialogille sekä artiklan 96 mukaisille sanktioille on määritelty selkeät prosessit ja että EPA-sopimukset nojaavat Cotonoun sopimuksen ihmisoikeusmääräyksille. Toiset jäsenmaat puolestaan näkevät, että poliittista dialogia voidaan käydä myös ilman oikeudellisesti sitovaa sopimusta ja että kehitysavun ja kaupan sanktioita voidaan asettaa yksipuolisesti. Ne peräänkuuluttavat kevyempiä ja joustavampia rakenteita. Juridisesti sitovaa sopimusta pidetään vaikeana neuvotella ja joustamattomana. Tällä hetkellä kaikki AKT-maat eivät ole ratifioineet Cotonoun sopimuksen toista tarkistusta eikä sopimuksen juridinen sitovuus kaikelta osin muutenkaan toteudu.

Afrikan rooli tulevissa järjestelyissä
Alustavissa keskusteluissa on korostettu sitä, että tulevassa yhteistyössä Afrikan omat aloitteet, kuten agenda 2063, Afrikan unioni ja Continental Free Trade Area, tulee huomioida. Myös yhteinen Afrikka–EU-strategia (JAES) on keskeinen yhteistyötä ohjaava strategia. Pohjois-Afrikan rooli täytyy erikseen pohtia: se ei ole nykyisessä Cotonoun sopimuksessa mukana. Pohjois-Afrikan maat ovat kuitenkin osa yhteistä Afrikka–EU-strategiaa (JAES) ja Afrikan unionia.

Euroopan kehitysrahaston sisällyttäminen EU:n talousarvioon
Useat jäsenmaat, ml. Suomi, ovat ajaneet jo pitkään Euroopan kehitysrahaston (EKR) budjetisointia. Myös Euroopan parlamentti on ajanut EKR:n budjetisointia, koska parlamentilla on vähemmän valtaa hallitustenvälisen rahaston toimintaan vaikuttamisessa. Suomi on kannattanut EKR:n budjetisointia kehitysmaiden yhdenmukaisen kohtelun, hallinnollisen taakan keventämisen sekä avoimuuden ja Euroopan parlamentin vaikutusmahdollisuuksien yhdenmukaistamisen takia.

Brexitin vaikutus
Tuleva UK:n ero EU:sta vaikuttanee myös post-Cotonou-neuvotteluihin. Monet AKT-maat ovat UK:n entisiä siirtomaita, joten UK:n eron myötä historiallinen linkki EU:n ja AKT-maiden välillä heikkenee. Brexitin yhteydessä on myös arvioitava, miten EKR:n budjetisaatio vaikuttaisi yhteistyömahdollisuuksiin Britannian kanssa.

Cotonoun sopimus pähkinänkuoressa
Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren (AKT) maat ovat pääasiassa EU-maiden entisiä siirtomaita. Sen vuoksi EU:lla ja AKT-mailla on ollut vuosikymmenien ajan erityissuhteet. Nykyisiä EU–AKT-suhteita määrittelee vuonna 2000 solmittu Cotonoun sopimus. Se umpeutuu alkuvuodesta 2020. AKT-ryhmään kuuluu nykyisin 79 maata. Cotonoun sopimus koostuu kolmesta osa-alueesta, jotka ovat politiikka, kauppa ja kehitys. Toimia rahoitetaan pääasiassa Euroopan kehitysrahastosta (EKR), joka on EU:n talousarvion ulkopuolinen rahasto. Cotonoun sopimus on oikeudellisesti sitova sopimus. Sopimusta hallinnoimaan on perustettu yhteisiä EU–AKT-instituutioita, joita ovat esimerkiksi EU–AKT-ministerineuvosto ja yhteinen parlamentaarinen edustajakokous. Ihmisoikeudet sekä demokratian ja oikeusvaltion edistäminen ovat sopimuksen keskeisiä periaatteita. EU ja AKT sitoutuvat vaalimaan ja edistämään näitä aloja - tarvittaessa poliittisen dialogin (8 artikla) avulla. Sopimuksen 96 artiklassa määritellään menettelyt ja aiheelliset toimenpiteet (esim. kehitysavun jäädyttäminen), joita voidaan käyttää,

jos joku sopimuspuolista ei noudata mainittuja periaatteita. Sopimukseen sisällytetty rauhan ja turvallisuuden ulottuvuus, on kehittynyt nopeimmin Afrikan ja EU:n kumppanuudessa. Muuttoliikkeeseen liittyvää yhteistyötä (13 artikla) ei pidetä erityisen onnistuneena.

EU:n yhteistyötä AKT-maiden kanssa on täydennetty Cotonoun sopimuksen ulkopuolisilla strategioilla, kuten Afrikan ja EU:n yhteisstrategialla (JAES), EU:n ja Karibian kumppanuusstrategialla sekä Tyynenmeren strategialla. On myös tehty EPA-talouskumppanuussopimuksia, joilla muutettiin AKT-maiden perinteisesti nauttima yksipuolinen pääsy EU:n markkinoille vastavuoroiseksi ja saatetaan suhteet näin yhdenmukaisiksi WTO:n sääntöjen kanssa. Yhteistyötä AKT-maiden alueellisten järjestöjen kanssa on lisätty paitsi EPA-sopimuksilla, myös rauhan ja turvallisuuden alalla.

Ulkoasiainministeriö TAVOITEMUISTIO

EUR-20 Lammi Johanna 15.11.2016.

Muuttoliike ja kehitys

Ulkoasiainneuvosto 28.11.2016

1. ESILLÄ OLEVAT KYSYMYKSET

Muuttoliike ja kehitys -teema on keskustelukohtana neuvostossa etenkin syksyllä 2015 pidetyn Vallettan muuttoliikehuippukokouksen seurantaa koskien. KE Mogherinin odotetaan myös alustavan etenemisestä kumppanuuskehyksen toimeenpanossa ml. kumppanuussopimukset. Esillä on muuttoliikkeen ajankohtaisten asioiden lisäksi ulkoinen investointiohjelma (EIP/UIO). UAN-päätelmiä ei esitetä annettaviksi.

2. SUOMEN TAVOITE

- *Muuttoliikkeen perimmäisiin syihin tulee vaikuttaa kokonaisvaltaisesti käyttäen laajasti ja johdonmukaisesti eri politiikkoja. Kehitysyhteistyö on yksi keinoista vaikuttaa maiden kehitykseen niin, että ne voivat luoda kansalaisilleen ihmisarvoisia toimeentulomahdollisuuksia, parantaa elintasoa, turvata rauhalliset elinolosuhteet ja kokonaisuudessaan edistää ilmastokestävää kehitystä.*

- *EU:n tulee olla selkeä ja koherentti toimiessaan yhteistyökumppaneidensa kanssa. Kumppanimaille tulisi olla selkeää, millä foorumilla ja mistä muuttoliikekysymyksistä kulloinkin keskustellaan (Valletta, kumppanuuskehys/kompaktit, naapuruuspolitiikka, Cotonoun sopimuksen puitteissa tapahtuva yhteistyö AKT-maiden kanssa).*

- *Muuttoliikehankkeiden (esim. Afrikka-hätärahasto, kompaktit) tuloksellisuuteen tulee kiinnittää huomiota ja toimintaa kehittää tulostietojen valossa.*

- *Afrikan maiden osalta Vallettan toimintaohjelma luo laajan viitekehyksen muutto-liikekysymyksille. Seurantakokouksessa helmikuussa 2017 on huomiota kiinnitettävä kolmansien maiden näkemyksiin ohjelman toteutumisesta sekä Afrikan hätärahaston (Trust Fund) toimintaan.*

- *Muuttoliikekompaktiverkostoa tulisi kehittää maantieteellisesti tasapainoisella tavalla ottaen huomioon kaikki keskeiset lähtö- ja kauttakulkumaat. Suomi pitää tärkeänä kompaktien laatimista myös Afganistanin, Somalian ja Irakin kanssa.*

- *On perusteltua kohdentaa EU:n yhteisiä varoja Euroopan kestävän kehityksen rahastoon. Tavoitteena tulee olla muuttoliikkeiden pitkäjänteinen hallinta keskeisten lähtö- ja kauttakulkumaiden kehityksen edistämisen kautta. Investointien tulee noudattaa YK:n ihmisoikeuksien ja yritystoiminnan ohjeistusta sekä EU:n toimintasuunnitelmaa sukupuolten tasa-arvosta ja naisten vaikutusvallan lisäämisestä kehitysyhteistyössä.*

- *Kestävän kehityksen rahaston perustamisessa on ensisijaista olemassa olevien rakenteiden, prosessien ja instituutioiden hyödyntäminen. Päällekkäisiä rakenteita tulee välttää.*

- *EKKR tulee toteuttaa nykyisen EU:n rahoituskehyksen puitteissa. Suomi ei ole tällä hetkellä osallistumassa suoralla kansallisella kontribuutiolla EKKR:oon.*

- *Rahoituksen maantieteellisessä kohdentamisessa on huomioitava tasavertaisesti eri lähtö- ja kauttakulkumaiden erilaiset tarpeet ja tilanteet. Euroopan naapuruusvälineen rahoituksen jakaminen itäisten ja eteläisten naapuruusmaiden kesken nykyiseen tapaan on perusteltua.*

3. NEUVOTTELUTILANNE

Vallettassa 11.–12.11.2015 pidetyssä huippukokouksessa EU ja 35 Afrikan maan johtajat sopivat yhteistyön tehostamisesta muuttoliikekysymyksiä koskien. Kokouksessa sovittiin poliittisen julkilausuman lisäksi yhteisestä toimintasuunnitelmasta sekä 16 konkreettisesta, vuoden 2016 loppuun mennessä toteutettavasta toimenpiteestä. Vallettan huippukokouksen yhteydessä perustettiin myös EU:n Afrikka-hätärahasto. Valletta-prosessin kautta saavutettua edistystä on määrä arvioida 8.-9.2.2017 järjestettävässä seurantakokouksessa.

Komissio antoi 7.6.2016 tiedonannon uudesta kumppanuuskehyksestä kolmansien maiden kanssa. Eurooppa-neuvosto hyväksyi uuden kumppanuuskehyksen 28.6.2016, minkä pohjalta maakohtaisesti räätälöityjen kumppanuussopimusten eli kompaktien sekä ulkoisen investointiohjelman työstäminen on alkanut. Neuvosto pyrkii pääsemään vuoden loppuun mennessä yhteisymmärrykseen asetuksesta, jolla luodaan kestävää kehityksen rahasto. Eurooppa-neuvoston on määrä arvioida kompaktien kautta saavutettuja tuloksia 15.–16.12.2016 pidettävässä kokouksessa, missä päätettäneen myös uusista kompaktimaista.

4. TAUSTA

Muuttoliike on kasvava ja monitahoinen globaali ilmiö. Usein muuttoliikkeiden taustalla vaikuttavat yhteiskunnallinen epätasa-arvo, ihmisoikeuksien toteutumattomuus, epävakaus, väkivaltaiset konfliktit, ilmastonmuutos ja ympäristön pilaantuminen. Muuttoliikkeen ja kehityksen välinen suhde on huomioitu universaaleissa kestävän kehityksen tavoitteissa. Agenda 2030 -toimintaohjelmassa tunnustetaan hallittujen muuttoliikkeiden myönteiset vaikutukset niin lähtö-, kauttakulku kuin kohdemaiden taloudelliseen, sosiaaliseen ja ympäristölliseen kehitykseen. Pakotetun muuttoliikkeen perimmäisiin syihin tulee vaikuttaa kokonaisvaltaisesti käyttäen laajasti ja johdonmukaisesti eri politiikkoja. Kehitysyhteistyö on yksi keinoista edesauttaa maiden kehitystä niin, että ne voisivat luoda kansalaisilleen ihmisarvoisia toimeentulomahdollisuuksia, parantaa elintasoa ja turvata rauhalliset elinolosuhteet. Muuttoliikekeskustelussa tulee tehdä ero muuttoliikkeen rakenteellisten ja akuuttien (kuten konfliktit) syiden välillä. Kehitysyhteistyön keinoin voi vaikuttaa rakenteellisiin muuttoliikkeen syihin, kuten esimerkiksi sosiaaliseen ja taloudelliseen kehitykseen, oikeusvaltiokehitykseen tai vähemmistöjen aseman parantamiseen.

Muuttoliike on kehitykselle sekä haaste että mahdollisuus. Pelkästään Afrikkaan suuntautuvat rahalähetykset vastaavat kooltaan koko EU:n ja sen jäsenmaiden alueelle myöntämää kehitysyhteistyötä. Muuttoliike mahdollistaa tiedon ja kapasiteetin sekä työntekijöiden siirtymisen maasta toiseen ja mahdollistaa perheiden toimentulomahdollisuuksia. Toisaalta kapasiteetin ja tiedon siirtyminen voi myös köyhdyttää lähtömaita. Pakolaisuus ja lisääntyvä pakkomuutto ovat ongelmallisia kauttakulku- ja kohdemaille, koska muuttovirrat haastavat palveluiden tarjontaa ja yhteiskuntien kantokykyä hallita tilannetta taloudellisesti, oikeudellisesti, ympäristöllisesti ja poliittisesti. Lisääntyvän epäsäännöllisen ja pakkomuuton

haasteiden ratkaisemiseksi tarvitaan läheistä yhteistyötä kumppanimaiden, kansainvälisten järjestöjen, kehitysrahoituslaitosten ja kansalaisyhteiskunnan kanssa sekä globaaleja toimia.

Vallettan muuttoliikehuippukokouksen seuranta

Vuoden 2015 marraskuussa pidetyssä Vallettan muuttoliikehuippukokouksessa EU ja 35 Afrikan maata sopivat yhteistyön tehostamisesta muuttoliikekysymyksiin liittyen. Yhteistyötä sovittiin tiivistettävän mm. muuttoliikkeen perimmäisiä syitä, palautuksia, ihmissalakuljetusta, kansainvälistä suojelua ja laillista maahanmuuttoa koskien.

Vallettan toimintaohjelma luo Euroopalle ja Afrikalle yhteisen muuttoliikeviitekehyksen. Se täydentää jo olemassa olevia muuttoliikeprosesseja, kuten GAMMia, Rabat´n prosessia, Khartoumin prosessia sekä EU-Afrikka-strategiaa. Valletta loi myös otollisen ilmapiirin ja konsensuksen uusien instrumenttien kehittämiseksi. Vallettan seurauksena onkin syntynyt mm. EU:n Afrikka-hätärahasto, kumppanuussopimukset eli kompaktit sekä uusimpana Ulkoisten investointien ohjelma (UIO). Suomi on eri yhteyksissä korostanut, että muuttoliikkeeseen liittyvien eri prosessien tulisi toteutua koordinoidusti.

Vallettan huippukokouksen seurantakokous järjestetään Maltalla helmikuussa 2017. Seurantakokouksen sisältöä ja painotuksia valmistellaan parhaillaan. Kokouksessa Rabat´n ja Khartoumin prosessien edustajien on tarkoitus esitellä saavutettuja tuloksia. Esillä on määrä olla myös EU:n Afrikka-hätärahaston tilanne, kahdenväliset Vallettan huippukokousta tukevat toimet ja kolmansien maiden panostus. Suomi on korostanut, että kolmansien maiden ja Afrikan Unionin kantoja tulisi kuunnella herkällä korvalla. Afrikan Unioni jäi pois syksyn 2015 Vallettan huippukokouksen valmisteluista, mikä ei afrikkalaisen omistajuuden kannalta ole osoittautunut hyväksi asiaksi. Vallettan pilareihin tulisi myös hakea uusia painotuksia. Esimerkiksi ihmissalakuljetus ja ihmiskauppa näkyvät entistä räikeämmin Libyasta Italiaan kulkevalla keskisen Välimeren reitillä. IOM:n mukaan 2/3 Pohjois-Afrikasta Eurooppaan pyrkivästä joutuu ihmiskaupan tai hyväksikäytön uhriksi. Tässä yhteydessä Suomella on mahdollisuus korostaa naisten ja lasten asemaa. Vallettan seurantakokous avaa myös mahdollisuuden dialogille palauttamisjärjestelyjen tehostamiseksi EU:n ja Afrikan välillä.

Vallettassa perustettu EU:n Afrikka-hätärahasto on tällä hetkellä suuruudeltaan runsaat 2 mrd. euroa (Komission alkuperäinen rahoitus 1,8 mrd, jäsenmaiden 81 MEUR ja myöhemmin EKR:stä siirretty 500 MEUR lisärahoitus). Suomi on jäsenmaista rahaston viidenneksi suurin rahoittaja (5 MEUR). Rahasto jakaantuu kolmeen eri alueeseen (1.Sahel / Lake Chad 2. Afrikan Sarvi ja 3. Pohjois-Afrikka).
Ohjelman puitteissa on tähän mennessä hyväksytty 63 hanketta, joiden yhteisarvo yltää 993,5 MEUR. Komission tavoitteena on, että 24 rahoituspäätöksen saanutta hanketta käynnistettäisiin viidessä prioriteettimaassa kuluvan vuoden loppuun mennessä. Tähän mennessä esitetyt hankkeet ovat koskeneet kohdemaiden talouskasvun ja työllisyyden, ruokaturvan, terveysjärjestelmien ja hyvän hallinnon vahvistamista.

Kumppanuuskehys

Kesäkuun 2016 Eurooppa-neuvosto vahvisti EU:lle ja sen jäsenmaille uuden kokonaisvaltainen lähestymistavan kolmansien maiden kanssa tehtävää muuttoliikeyhteistyötä koskien. Käytännön yhteistyötasolla kehys konkretisoituu maakohtaisesti räätälöityjen kumppanuussopimusten eli ns. kompaktien sekä ulkoisen investointiohjelman muodossa. Tällä hetkellä kompakteja työstetään viittä afrikkalaista prioriteettimaata koskien (Etiopia, Nigeria, Niger, Senegal ja Mali). Libanonia ja Jordaniaa koskien kompaktit ovat jo valmiina. Kompaktit muodostuvat laaja-alaisesta yhdistelmästä eri politiikkoja, välineitä sekä kannustimia ja

ehdollisuutta. Kompaktien onnistuminen edellyttää avointa vuoropuhelua sekä kaikkien osapuolien omistajuutta, poliittista sitoutumista ja vastuunkantoa.

Kompaktien ensisijaisena tavoitteena on vähentää sääntöjen vastaista muuttoliikettä sekä tehostaa palautuksia ja takaisinottoa Bratislavan EU27-huippukokouksessa linjatun mukaisesti. Eurooppa-neuvoston on määrä arvioida saavutettua edistystä tältä pohjalta 15.–16.12.2016 pidettävässä kokouksessa. Pitkäjänteisten ratkaisujen löytäminen lähtöpäätöksen taustalla oleviin syihin edellyttää kuitenkin päättäväistä ja laajapohjaista yhteistyötä muuttoliikkeiden perimmäisiin syihin vaikuttamiseksi. Näihin perimmäisiin syihin EU voi vaikuttaa konfliktinehkäisyn, kriisinhallinnan, kehityspolitiikan, kaupallis-taloudellisen yhteistyön, hyvän hallinnon ja oikeusvaltioperiaatteen tukemisen kautta. Keskeisiä ovat myös köyhyyden torjunta, rauhanvälityksen edistäminen sekä huomion kiinnittäminen ilmastonmuutoksen ja väestönkasvun vaikutuksiin. Kompaktit pyrkivät win-win –tilanteen luomiseen EU:n ja kumppanimaiden välillä: hallittu muuttoliike edesauttaa niin lähtö-, kauttakulku- kuin kohdemaidenkin taloudellista, sosiaalista ja ympäristöllistä kehitystä. Koska tarpeet ja tilanteet eri lähtö- ja kauttakulkumaissa vaihtelevat, on kompaktien räätälöinti maakohtaisesti perusteltua.

Useat EU-maat, ml. Suomi, on pitänyt tärkeänä kompaktiverkoston maantieteellisen kattavuuden laajentamista. Suomen tavoitteena on, että kompaktit laadittaisiin myös Irakia, Afganistania ja Somaliaa koskien. Suomeen vuonna 2015 tulleista turvapaikanhakijoista 85 % saapui näistä kolmesta maasta. Eurooppa-neuvoston on määrä keskustella mahdollisista uusista kompaktimaista 15.–16.12.2016 pidettävässä kokouksessa.

Myös ulkoinen investointiohjelma on osa kumppanuuskehystä. Ulkoisen investointiohjelman I pilarin, Euroopan kestävän kehityksen rahaston (EKKR) keskeisenä tavoitteena on tarjota integroitu paketti investointien edistämiselle Afrikassa ja EU:n naapuruusmaissa luomalla kasvua, työllisyyttä ja houkuttelemalla yksityisen sektorin rahoitusta. EKKR tukisi siten Agenda 2030 kestävän kehityksen tavoitteita ja vastaisi maastamuuton perimmäisiin syihin. Neuvoston on määrä pyrkiä kuluvan vuoden loppuun mennessä yhteisymmärrykseen asetuksesta, jolla EKKR luotaisiin. Euroopan komission on määrä hallinnoida EKKR:a. Komission tueksi olisi myös tarkoitus perustaa strateginen johtoryhmä avustamaan EKKR:n yleisten investointitavoitteiden asettamisessa.

Suunnitelman mukaan EKKR:n kokonaisrahoitus olisi yhteensä 3,35 miljardia euroa, joka koottaisiin EU:n talousarviosta ja Euroopan kehitysrahastosta. EKKR:n tarkoituksena olisi mobilisoida yhdessä sekarahoitukseen (ns. blending) liittyvien aktiviteettien kanssa vähintään 44 miljardia euroa vuoteen 2020 mennessä. Lisäksi komissio kehottaa jäsenvaltioita ja muita kumppaneita osoittamaan järjestelyyn lisärahoitusta eri muodoissa EU:n kokonaisrahoituksen verran, jotta investointien kokonaismäärä saataisiin 88 miljardiin euroon. EKKR:n osaksi suunnitellaan perustettavaksi likviditeettipuskurina toimiva takuurahasto, jolle kohdennettaisiin 750 milj. euroa EU:n talousarviosta ja Euroopan kehitysrahastosta. EKKR muodostuisi alueellisista investointijärjestelyistä, jotka yhdistävät rahoitusta olemassa olevista blending-rahastoista ja EKKR:n takuusta.

Komission esityksen mukaan II pilarin tekninen apu käsittäisi puolestaan esim. markkinointitaitojen ja liiketoiminnan kehittämistä ja liiketoiminnan rakenteiden laatua. Teknistä apua pyytäisivät alueelliset investointijärjestelyt hankkeille, jotka on arvioitu kannattaviksi. III pilari kattaisi taas erilaisia temaattisia, kansallisia ja alueellisia EU:n kehitysyhteistyön ohjelmia. Tarkoituksena olisi varmistaa johdonmukaisuus eri käytettyjen tukimuotojen välillä. Pilariin sisältyisi myös diagnoosiväline, joka auttaisi ymmärtämään paremmin liiketoimintaympäristöä ja paikallisia markkinoita.

LIITTEET

Asiasanat	Cotonoun sopimus, kehitysyhteistyö, muuttoliike, UAN Ulkoasiainneuvosto, energia
Hoitaa	**UM**
Tiedoksi	EUE, LVM, OKM, OM, STM, TEM, TPK, VM, VNK, YM